

بسم الله الرحمن الرحيم

ادبیات عمومی

برای دانشگامها و مراکز آموزش عالی

ویرایش دوم

دکتر علی محمد رحیمی

دکتر لیدا بیرانوند

دکتر بهمن مدیری

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: رحیمی، علی محمد، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: ادبیات عمومی برای دانشگاهها و مراکز آموزش عالی / مولفان: علی محمد رحیمی، لیدا بیرانوند، بهمن مدیری؛ [به سفارش] دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.
وضعیت ویراست	: ویراست دوم.
مشخصات نشر	: شاهرود: چهل میقات، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۰۰ ص.
شابک	: 978-600-95709-5-9
وضعیت درست فیزی	: فیا
یادداشت	: چاپ قبلی: دانشگاه آزاد اسلامی (شاهرود)، ۱۳۸۶.
موضوع	: ادبیات فارسی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: ادبیات فارسی -- مجموعه‌ها
شناسه افزوده	: بیرانوند، لیدا، ۱۳۴۹ -
شناسه افزوده	: مدیری، بهمن، ۱۳۴۸ -
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی. واحد شاهرود
رده بندی کنگره	: I.P.I.R ۷۳/۷۳/۱۳۹۴
رده بندی دیویی	: ۷۳۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۲۸۸

تاریخ درخواست : ۱۳۹۴/۱۱/۰۵

تاریخ پاسخگویی :

کد پیگیری : ۴۱۲۷۲۴۵

انتشارات مجلس

ادبیات عمومی (ویرایش دوم)

برای دانشگاهها و مراکز آموزش عالی

مؤلفان: دکتر علی محمد رحیمی / دکتر لیدا بیرانوند / دکتر بهمن مدیری

ناشر: ۴۰ میقات

طرح جلد و تنظیم: ابوالفضل طاشیان

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۴

چاپخانه: گل وردی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۰۹-۵-۹

فهرست مطالب

۱۲.....	سخنی با خوانندگان فرهیخته.....
۱۳.....	مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی.....
۱۶.....	جستاری در اهمیت زبان و ادبیات.....
۱۷.....	به نام خدا.....
۱۸.....	ستایش صبحگاه.....
۱۸.....	نیایش کردن شاین با یردان پاک.....
۲۰.....	بوستان سعادت.....
۲۱.....	رمزگرایی.....
۲۱.....	شهید مطهری می‌ویسد.....
۲۲.....	مغربی.....
۲۳.....	اشعاری از علامه طباطبائی.....
۲۴.....	حافظ کلی است از بوستان معرفت اسلامی.....
۲۵.....	علت رمزگویی عرفا.....
۲۸.....	نمونه غزل‌های حافظ.....
۳۱.....	کشف الاسرار و عدةالابرار.....
۳۱.....	به نام او.....
۳۱.....	پرده‌های دل.....
۳۲.....	اقسام علم.....
۳۲.....	در حضرت نماز.....
۳۲.....	شراب غفلت و شراب معرفت.....
۳۴.....	ابوالفضل بیهقی.....
۳۴.....	گزارشگر حقیقت.....
۳۴.....	تمهید بزرگمهر.....
۳۵.....	بزرگمهر در زندان انوشیروان.....
۳۶.....	در شناخت نفس (امام محمد غزالی، کیمیای سعادت).....
۳۷.....	خرسندی از نعمت خویشتن (بهارستان جامی).....
۳۸.....	عملی ناروا (بهارستان جامی).....
۳۸.....	اسرار التوحید.....
۳۸.....	بهترین آفریدگار.....
۳۸.....	مرصادالعباد نجم رازی.....
۳۹.....	سفرنامه ناصر خسرو.....
۳۹.....	در بیت‌المقدس.....
۴۰.....	در اصفهان.....
۴۱.....	خرقانی و شعر ناب.....
۴۱.....	حلاج.....
۴۲.....	علامه محمد حسین طباطبائی.....

۴۲	رازداری
۴۳	دنیا
۴۳	میرزا رضی‌الدین آرتیمانی و ساقی نامه
۴۵	مولانا
۴۵	قصه آنکه در یاری بکوفت
۴۵	حکایت
۴۶	استاره نخواهد شد
۴۶	از عشق نبره‌یزم
۴۶	مرده پرست
۴۶	از آفتاب گویم
۴۷	نی نامه
۴۸	حافظ
۴۸	طفیل سنی عشق
۴۹	که شق آ، بن نمود اول
۴۹	به ملا، ان سلطان که رساند
۴۹	سعدی
۵۰	سر عشق
۵۰	سیاستنامه
۵۰	قصه انوشیروان و زنجیر دالت
۵۱	قابوسنامه
۵۱	در فرونی گهر از فرونی خرد و هر
۵۲	در پیشی جستن از سخن دانی
۵۳	پندهای انوشیروان
۵۳	گلستان سعدی
۵۳	جدال سعدی با مدعی
۵۷	حکایت
۵۷	خاطره
۵۸	حکایت
۵۸	حکایت
۵۸	در آداب صحبت
۶۰	کلیله و دمنه
۶۰	پند بازرگان به پسرانش
۶۰	پروین اعتصامی
۶۱	دیوانه و زنجیر
۶۱	ادیب‌الممالک
۶۲	خطاب به محمدعلی‌شاه
۶۲	پیشه ما
۶۲	قصه روباه
۶۳	ایرج میرزا
۶۳	شراب
۶۳	محبت مادر
۶۴	آرامگاه ابدی
۶۴	دهخدا
۶۴	در مرگ دوست

۶۵	نقد سالک
۶۵	وطن
۶۵	فردوسی
۶۶	ملک الشعرا بهار
۶۶	قصیده دماوندیه
۶۶	خشمگین
۶۷	مهر میهن
۶۷	جغد جنگ
۶۹	نیما یوشیج
۶۹	میرداماد
۷۰	علامه جلال‌الدین همایی
۷۰	شب زنده‌داری
۷۰	سنگ ستم
۷۰	حبیب یغمار
۷۰	خنده فروزدین
۷۱	بزرگ نیا
۷۱	اسکناس
۷۱	پروین اعتصامی
۷۱	نامه‌ای به نوشیروان
۷۲	قطعه‌ی سنگ مزار
۷۲	دکتر علی آبادی
۷۲	نامه به مادر
۷۳	آتش خاموش
۷۳	دکتر خانلری
۷۳	عقاب
۷۵	از زبان وکلا
۷۶	سیمین بهبهانی
۷۶	غرور
۷۶	فروغ فرخزاد
۷۶	گریز و درد
۷۷	حسین منزوی
۷۷	دریای شورانگیز
۷۷	قصیده
۷۸	امیره زینب
۷۹	چند رباعی از خیام
۸۰	دوبیتی بابا طاهر
۸۱	تک بیت‌های مشهور
۸۱	شاهنامه
۸۱	به گیتی، به از مردمی کار نیست
۸۲	در ستایش خرد
۸۳	نظامی گنجهای
۸۳	عیب کسان منکر و احسان خویش
۸۳	شهریار

۸۳	زمستان است
۸۴	حالا چرا
۸۴	نی محزون
۸۴	هوشنگ ابتهاج
۸۵	در کوچه سار شب
۸۵	مهرداد اوستا
۸۵	فروغ امید
۸۵	رهی معیری
۸۶	شمع طرب
۸۶	میرزا مهدی الهی قمشه‌ای
۸۶	نشان عاشقان
۸۶	دکتر مهدی حمیدی
۸۶	مرکب
۸۷	نیما یوشیج
۸۷	آی آید
۸۸	مهدی اخوان ثالث
۸۹	زمستان
۹۰	فروغ فرخزاد
۹۰	ایمان بیاوریم به آغاز فصل سرد
۹۱	سهراب سپهری
۹۲	آب
۹۳	صدای پای آب
۹۵	سیاوش کسرای
۹۵	آرش کهانگیر
۹۸	محمدرضا شفیعی کدکنی (م. سرشک)
۹۸	سفر بخیر
۹۸	فریدون مشیری
۹۹	می‌توانی بود دوست
۹۹	گرگ
۱۰۰	مولوی کیست؟
۱۰۰	مقالات دکتر حسین الهی قمشه‌ای
۱۱۹	ویژه‌ی رشته‌های علوم پزشکی
۱۲۰	در علم طب و هدایت طبیب
۱۲۰	حکایت ۷
۱۲۱	توضیحات "در علم طب و هدایت طبیب"
۱۲۲	باب برزویه طبیب
۱۲۳	ادبیات داستانی
۱۲۳	داستان Story
۱۲۳	عناصر اصلی داستان
۱۲۳	فرق میان داستان و انواع قصه
۱۲۳	عناصر دیگر داستان
۱۲۳	انواع زاویه دید
۱۲۴	پیرنگ

۱۳۴	 دروغ‌نایه یا مضمون
۱۳۴	 صحنه
۱۳۴	 عناصر اصلی پیرنگ عبارتند از:
۱۳۴	انواع داستان
۱۳۴	 ۱- داستان کوتاه short story
۱۳۴	 ۲- داستان بلند long short story
۱۳۵	 ۳- رمان Navel-Roman
۱۳۵	انواع رمان
۱۳۶	داستانک
۱۳۶	 داستان مینی مالیستی
۱۳۶	 تفاوت داستان با قصه و حکایت
۱۳۶	 قصه، داستان کوتاه، رمان
۱۳۶	 داستان کوتاه
۱۳۷	 داستانک Short Story
۱۳۷	 دروایی، هر و ولا، حالت تعلیق
۱۳۸	 دروغ‌نایه، مضمون (thme)
۱۳۸	 زاویه دید: Point of view = Viewpoint
۱۳۹	 زاویه دید درونی Internal Point of View
۱۳۹	 مضمون
۱۳۹	 راوی
۱۴۰	کلیات عیب زاکانی
۱۴۰	 حکایت آن زشت‌رو
۱۴۰	 حکایت مرد و ایاس
۱۴۰	 باغبان و دزد
۱۴۰	صادق هدایت
۱۴۱	 داش‌آکل
۱۴۷	نادر ابراهیمی
۱۴۷	 نامه‌ای به همسر
۱۴۸	منطق الطیر عطار
۱۴۸	 وادی طلب
۱۴۹	 وادی عشق
۱۵۰	سنایی؛ پیشگام شعر عرفانی
۱۵۰	 عشق در حدیقه سنایی
۱۵۰	 حکایت
۱۵۰	 عقل در حدیقه سنایی
۱۵۱	شاهنامه فردوسی
۱۵۳	مکتب‌های ادبی اروپایی
۱۵۳	 کلاسیسیسم (classicism)
۱۵۴	 رمانتیسم (Romantism)
۱۵۵	 رئالیسم (Realism)
۱۵۶	 امپرسیونیسم (Impressionisme)
۱۵۶	 سمبولیسم (Symbolisme)
۱۵۷	 ناتورالیسم (Naturalisme)
۱۵۷	 سوررئالیسم (Surrealisme)

۱۵۸	رمان (Romance).....
۱۶۰	توضیحات مکتب‌های ادبی:.....
۱۶۳	زبان فارسی، بیان فکر و فرهنگ ما.....
۱۶۳	چهار رسالت، چهار مسوولیت.....
۱۶۴	آری اینچنین بود برادر! (دکتر علی شریعتی).....
۱۷۱	گلستان سعدی.....
۱۷۳	کتاب هزار و یک شب.....
۱۷۳	حکایت نهنک با صیاد.....
۱۷۴	از سخنان زرتشت.....
۱۷۵	نخستین جلوه‌های نثر امروز.....
۱۷۶	گفتگوهای تنهایی علی شریعتی.....
۱۸۰	شریعتی و قرآن.....
۱۸۱	ادبیات از ادب اسلامی.....
۱۸۱	عمر انقلاب.....
۱۸۱	ادبیات کودکان و نوجوانان.....
۱۸۲	شعر انقلاب اسلامی.....
۱۸۲	سیر تحول در محتوا و قالب شعر انقلاب.....
۱۸۳	انواع نثر فارسی در.....
۱۸۳	۱- نثر ساده یا مرسل.....
۱۸۳	۲- نثر مرسل عالی.....
۱۸۳	۳- نثر فنی.....
۱۸۳	۴- نثر مسجع ساده.....
۱۸۴	۵- نثر مسجع ساده و فنی.....
۱۸۴	۶- نثر مصنوع و متکلف.....
۱۸۴	۷- نثر ساده دوره قاجار.....
۱۸۴	۸- نثر ساده معاصر.....
۱۸۴	شعر: رستاخیز واژه‌ها.....
۱۸۵	انواع شعر فارسی.....
۱۸۵	۱- قصیده.....
۱۸۵	۲- غزل.....
۱۸۶	۳- مثنوی.....
۱۸۶	۴- قطعه.....
۱۸۶	۵- رباعی.....
۱۸۶	۶- دوبیتی.....
۱۸۷	۷- مسقط.....
۱۸۷	۸- ترجیع بند.....
۱۸۷	۹- ترکیب بند.....
۱۸۸	۱۰- مستزاد.....
۱۸۸	۱۱- چهارپاره.....
۱۸۸	۱۲- بحرطویل.....
۱۸۸	بحرطویل (روضه حضرت زینب علیها السلام).....
۱۸۹	شعر شاعران معاصر.....
۱۸۹	نمونه اشعار از قیصر امین پور.....
۱۹۱	حرف آخر عشق.....

۱۹۱	درد
۱۹۱	روز مبادا
۱۹۲	سیمین بهبهائی
۱۹۲	جیب بر
۱۹۲	فرشته آزادی
۱۹۳	حمید آزاد شد
۱۹۳	ترفندهای دیداری کردن شعر
۱۹۳	۱- ترفند تصویری یا موشح
۱۹۳	۲- شعر هندسی
۱۹۴	۳- شعر تجسمی (concrete verse)
۱۹۴	نمونه شعر تجسمی
۱۹۴	نمونه دیگری از شعر تجسمی از حمید مصدق
۱۹۵	۴- فراهم‌چاری و تازی
۱۹۶	شعر طنز معاصر (شعر طنز)
۱۹۸	نمونه‌هایی از شعر طنز
۲۰۰	تراوستی (Travestie) و پارودی (parodie)
۲۰۷	ضرورت دانستن آرایه‌های ادبی
۲۰۸	زیبا شناسی سخن ادبی
۲۰۸	نظامی در فضیلت سخن می‌گوید
۲۰۹	فنون ادبی
۲۰۹	معانی
۲۱۰	بیان
۲۱۰	قلمرو دانش بیان
۲۱۰	بدیع
۲۱۰	صنایع
۲۱۱	سخن آرای
۲۱۱	بدیع لفظی
۲۱۲	بدیع معنوی
۲۱۴	نکاتی برای نگارش
۲۱۴	درستی سخن
۲۱۴	فصاحت
۲۱۴	بلاغت
۲۱۵	اصطلاح ادبی
۲۱۵	حجم سخن
۲۱۵	ضرورت دانستن دستور
۲۱۶	پاره‌ای از کوتاه‌ترین صورت قالب‌های گفتار
۲۱۷	درست نویسی
۲۲۲	نشانه گذاری (سجاوندی)
۲۲۵	شیوه نگارش واژه‌ها
۲۲۵	"ها" و "ان"
۲۲۵	صفت
۲۲۵	حرف پ و به
۲۲۶	نگارش عدد یک
۲۲۶	نوشتن کلمات مرکب

۲۲۷	مقاله نویسی
۲۲۷	مقالات علمی و دانشگاهی
۲۲۸	۱- مقالات پژوهشی و تحقیقی
۲۲۸	۲- مقالات توصیفی
۲۲۸	۳- مقالات تحلیلی
۲۲۸	ویژگی مقاله خوب
۲۲۹	مراحل تهیه مقاله
۲۲۹	قسمت‌های مختلف یک مقاله
۲۲۹	نگارش برخی ازنواع نامه
۲۲۹	قسمت‌های نامه‌های اداری
۲۳۰	سرلوحه یا سریرگ نامه
۲۳۰	انواع نامه‌های اداری
۲۳۰	اندازه و هها
۲۳۱	نمونه یک ده تنامه
۲۳۱	دررتجا
۲۳۲	نمونه یک صورتجلسه
۲۳۳	نمونه یک اطلاع
۲۳۳	گزارش نویسی
۲۳۴	ارکان و فرم گزارش
۲۳۴	نمونه یک گزارش
۲۳۵	الگوهای مستند سازی
۲۳۷	شاعران سنت گرای معاصر
۲۳۷	غلامحسین سرود، در وصف زلف یار
۲۳۷	حسین منزوی از دهه پنجاه
۲۳۸	خلاصه شاعران سنت گرای معاصر
۲۳۸	دیگر شاعران سنت گرای معاصر
۲۴۰	شعر غیر کلاسیک معاصر
۲۴۰	شعر نیمایی
۲۴۰	نوآوری نیما
۲۴۱	ققنوس
۲۴۲	شعر سپید
۲۴۲	نمونه‌ای از شعر سپید
۲۴۳	موج نو
۲۴۴	شعر حجم
۲۴۶	شعر تجسمی، شعر پلاستیک
۲۴۷	موج ناب، شعر ناب:
۲۴۸	پیشینه تقسیم بندی یا جریان بندی شعر و شاعران معاصر
۲۴۸	کلیات و تعاریف
۲۵۰	جریان‌های شعری معاصر فارسی
۲۵۰	درباره اصطلاح موج نو و افراط کاری‌ها:
۲۵۱	بررسی نمونه‌ای از شعر موج نو و حجم گرا
۲۵۵	اصطلاح حجم گرای، سرآغاز و وجه تسمیه آن
۲۵۷	شاعران مشهور جریان شعر موج نو و شعر حجم گرا
۲۶۶	دیگر شاعران فعال جریان موج نو
۲۶۶	اشعاری از آریا آریاپور

۲۶۵		جریان شعر مقاومت
۲۷۱		ویژگی‌های محتوایی و فکری
۲۷۴		شاخه شعر مذهبی
۲۷۵		طاهره صفارزاده
۲۷۵		شاخه شعر خلقی، چپ‌گرا و التقاطی
۲۷۷		بررسی نمونه‌ای از شعر شاعران این جریان
۲۷۷		علی موسوی گرمارودی
۲۸۲		طاهره صفارزاده
۲۸۳		نعمت میرزازاده
۲۸۶		دیگر شاعران جریان شعر مقاومت
۲۸۸		توضیحات
۲۹۸		کتابنامه

یا لطیف! نامت زینت زبان است و یادگار جان!

سخنی با خوانندگان فرهیخته

ویرایش دوم کتاب ادبیات عمومی

روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست

مَتَّ خَاکِ دَرْتِ بَرِ بَصْرِی تَبِیَسْتِ که نیست

دانشجویان عزیز! خوانندگان گرامی! علاقه‌مندان زبان و ادب پارسی! پاسداران میراث گرانبار زبان فارسی! زبان و ادب پارسی سند هویت ملی ماست و از گذشته‌های دور بر تارک تاریخ عالم درخشیده، در ساختار تمدن جهان نقش بسزایی داشته است و خواهد داشت. ای عزیز! ادبیات آیینی تمام‌نمای زندگی و تفکر یک ملت است، اخلاق و رفتار، آرزوها و آملش، همت و آرمان‌هایش، حقارت و بزرگی‌هایش، خست و ساختارش، غمها و شادی‌هایش، حکومت و حاکمانش، شکست‌ها و پیروزی‌هایش، رسوم و عاداتش، مراسم و سنت‌هایش، تولد و مرگش، عروسی و عزایش، باورها و ارزش‌هایش، دین و اعتقاداتش، افسانه و حکایتش، سرگذشت و ماجراهایش، خلاصه، همه و همه را در این آیین می‌توان دید. برای شناخت هر جامعه‌ای باید ادبیاتش را کاوید. برای پاسداری، خلق، ماندگاری و جلوگیری از نابودی این میراث نفیس، رنج و زحمت و سختی بسیار کشیده شده است. از فردوسی که با رنجی سی ساله پرچم پر افتخار ایران عزیز را در این عرصه برافراشته «بسی رنج بردم در این سال سی/ عجم زنده کردم بدین پارسی» با نالشی بی‌مولوی: از وجود خود چو نی گشتم نهی/ نیست از غیر خدایم آگهی، با نظامی که، خون جگر با سخن آمیختم/ آتش از آب جگر انگیختم، با خاقانی گرفتار بند و رنجبر، ماردیدی در گیایجان؟ کنون در غار غم/ مار بین پیچیده در ساق گیاسای من، یا عطار که: بوی جگر سوخته خواهی ز دم من/ در سوختگی تا که جو عطار بسوزم/ سابقا خون جگر در ام کن/ گر نداری درد از ما وام کن، به قول فرخی، این آثار حله‌های تیزده ز دل و بافته ز جان است، خون دل است تو از خون دلم مستی، تا نیما که برای پذیرا جوانان، لافه‌مند در منزل خویش، قند را از خانه همسایه وام می‌گیرد، لیکن نام روستای کوچک بوش را از ایران آوازه‌ی جهان می‌کنند، پس آسان و لذت‌بخش به دست نیامده است:

بر آستان تو مشکل توان رسید آری عروج بر فلک سروری به دشواری است.

آثار قیمتی، فاخر ادب، حکمت، دانش، آگاهی، دانایی، هنر، عرفان، معرفت، اخلاق، تدبیر، مدیریت، سیاست، فرمانروایی، آداب معاشرت، آداب دوستی، آداب عاری و عشق، عشق‌ورزی، معشوق‌شناسی، خداشناسی، روان‌شناسی، شعرشناسی و هنرشناسی، شعرشناسی و هنرشناسی، آیین چگونه زیستن، چگونه مرگ، آداب نیایش، آملش، عبادت و خلاصه هر چه در زندگی نیاز است، باید که در خوانش، نگهداری و گسترش آن بکوشیم. کمترین کار، آن است که آثار بزرگان ادب پارسی را خود خوانیم و به دیگران توصیه و معرفی نماییم. اگر همه ما که در جامعه ایران زندگی می‌کنیم وظیفه خود بدانیم و بر خود واجب کنیم که برای شناخت، شناسنامه و سبب ریت ملی، فرهنگی، مذهبی و ارتقای آگاهی‌های خوب‌زیستن مطالعه کنیم و تخصص از آثار بزرگ زبان و ادب پارسی یعنی آیینی تمام‌نمای رسمی ایران/ نیز بزرگان جهان آغاز کنیم، باور کنیم که بسیاری از ناهنجاری‌ها از بین خواهند رفت. پاسداری و بزرگداشت این میراث عظیم و سرچشمه سبب برکت بزرگ ایران بویژه اهل انصاف و صاحب فهم فرض است. از طرفی انسان به این حکیمان خاموش هنرنامی سخت محتاج است که خرقانی ما گویند: «تا این بهتر از خاموشی ندیدم» این آثار حکیمانه آگاهی و معلومات انسان را بالا می‌برد، مایه رشد شعور آدمی و فضایل انسانی می‌شود، درون‌ها را می‌پروانی و لجن وجود آدمی را می‌شوید، دل‌ها را پاکیزه، خرم و باصفا می‌کند. سیلاب نیستی را سر بر سر خاکدان هستی بر دل غبار دارم

خواننده‌ی عزیز! ادبیات اقیانوس زلالی است که می‌توان دلنگری روی روزمره و خستگی‌های روزگار بی‌رحم را در آن شست؛ داروخانه و شفاخانه‌ی جسم و جان است، خمخانه‌ی روح و روان است، حکیمان سخن‌پرداز، داروی شفا بخش جسم و جان را در کلامی زیبا، شیرین، حکیمانه و دلنواز پیچیده‌اند و ساقیان بیدار دل، باده‌ی معرفت و محبت را در ساغرهای نفیس و نگارین برای عالمیان، چون سعادتمندان آماده ساخته‌اند تا در پیاله عکس رخ یار بنگردند و سرکشند. چنین است که در این کتاب زبان و ادبیات فارسی عمومی، ساقیان باده‌ی نور و معرفت با ساغر، همگان را فرا می‌خوانند، همان ساحران سحر جلال، که گاهی سعی در اختفای پیغام سروش و سیر می‌فروش از ناهلان داشته، قصه عشق مجنون را در بر نی نهان نمودند؛ اگر از عام بررسی که سخن فاش کنی/ سخن خاص نهان در سخن عام بگو، سفارش می‌کنند، چشم بصیرت بگشایید و از روی کرامت خوانند.

رفیقان چشم‌نظارترین بدوزید
که با زبان سبزی است مکتوم
من این حروف نوشتم چنانکه غیر ندانست
تو هر روی که است چنان بخوان که تو دانی

در ویرایش جدید، مطالبی که همگان را به کار آید و انگیزه فزاید، افزوده شد. گزیده‌ای از سخنان ایتالله امام‌المؤمنین و نجفیان علمی در باب ارزش، اهمیت، حفاظت و گسترش زبان و ادبیات پارسی، آشنایی با عالی‌ترین آفرینش‌های نظم و نثر کلاسیک تا نو معاصر و جریان‌های شعر معاصر با نمونه‌هایی از بهترین و معروفترین چهره‌ها و اشعار آنان، انواع نظم و نثر، نمونه‌ی اشعار طنز معاصر، ادبیات داستانی و عناصر و انواع آن، آشنایی با مکاتب‌های ادبی اروپا، ضرورت دانستن آرایه‌های ادبی، زبانشناسی سخن، آشنایی با صنایع ادبی، بدیع، معانی و بیان، ضرورت دانستن دستور زبان فارسی، آموزش نشانه‌گذاری در جمله (سجاقندی)، آموزش املا و نگارش واره‌ها، آشنایی با نام‌گذاری و انواع نام‌های اداری و نمونه‌های آن، تنظیم دعوت‌نامه، نگارش درخواست، تنظیم صورتجلسه، تهیه گزارش و مراحل آن، شیوه‌های مستندسازی و ارجاع در متن، در باوثق و در فهرست منابع و... که امید است، آموزنده و مفید باشد. درس‌هایی مانند بیژن و منیژه، شیخ صنعان، خیشخاند، صوفیه در محکمه وجدان حذف گردید.

نگته‌دانان و سروران تیزبین! با همه تلاش‌ها، کتاب پیش رو خالی از کم و کاستی نخواهد بود، اما چنانکه شیخ اجل و استاد سخن فرمود به اعتماد سعت اخلاق بزرگان که چشم از غوایب زیردستان ببوشند و در افشای جرایم کهتران نکوشند، جهد مقل و پای ملخی پیش سلیمان تقدیم داشتیم، خالصانه نقد و رهنمود محبانه اصحاب رای و نظر را با دل و جان خیرباریم.

هر که خواهد گو بیا و هر چه خواهد گو بگو

کبر و تاز و حاجب و دربان بدین درگاه نیست

علی محمد رحیمی

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود/ زمستان ۹۴